

چرا احیای برجام به سود ایران است؟

گوروش احمدی

دیپلمات پیشین

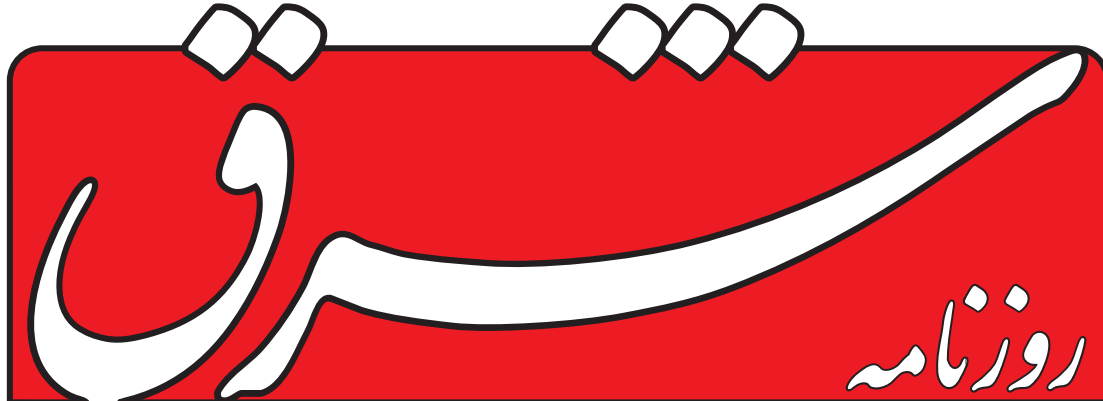
اکنون که دولت چهاردهم سامان یافته و سکان وزارت خارجه در دست دیپلماتی باتجربه قرار گرفته، مقتضی برای تعیین راهبردی کارساز جهت تحقق شعار محوری دکتر پزشکیان یعنی «تعامل با جهان» موجود است. تردید نیست که لازمه «تعامل با جهان» تمرکز بر لغو تحریم‌ها است. اجماع وجود دارد که کار اقتصاد ایران بدون لغو تحریم‌ها که موجب خسارات اقتصادی گسترده و تالی فاسدهای سیاسی و اجتماعی عظیم است، بسامان نخواهد شد. دوزدن تحریم‌ها که تنها از سر ناچاری در دستور کار بوده، علاوه بر تالی‌های فاسد گسترده، هرگز نمی‌تواند پاسخ‌گوی الزامات توسعه کشور و رفع ناترازی‌های عظیم باشد و به قول دکتر پزشکیان تنها کفاف «بخورونمیر» را می‌دهد. ایشان همچنین در مبارزات انتخاباتی ضمن تأکید بر «احیای برجام» و «توسعه‌گر» بودن سیاست خارجی‌اش، حق مطلب را خوب ادا کرد. آنجا که گفت: «با تحریم شاید بشود زنده ماند، ولی نمی‌شود پیشرفت کرد». اگر رفع تحریم‌ها در دستور کار دولت جدید قرار گیرد، مطالبه احیای برجام می‌تواند به دلایل زیر آسان‌تر و عملی‌تر از هر راه‌حل دیگر باشد:

۱- برجام که از ساختار و استحکام خوبی برخوردار است، توانست تحریم‌های مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران را که مهم‌ترین تحریم‌ها هستند، در ازای محدودیتی زمان‌مند و موقت بر برنامه هسته‌ای رفع کند. به واسطه قطع‌نامه‌های فصل‌هفتمی علیه ایران و به فاصله پنج و هشت سال تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی سازمان ملل علیه ایران لغو شدند. مقرر است که در مهر ۱۴۰۴ نیز قطع‌نامه ۲۳۳۱ منقضی و برنامه هسته‌ای ایران عادی و از دستور کار شورای امنیت خارج شود. مشکلات و پیچیدگی‌ها در دو سال اجرای برجام ربطی به خود برجام نداشت، بلکه ناشی از تک‌موضوعی بودن برجام و باقی‌ماندن تحریم‌های ملی آمریکا و تحریم‌های فراملی حقوق بشری، نظامی، تروریسم و موشکی بود که مانع ورود اکثر شرکت‌ها و بانک‌های بزرگ بین‌المللی به اقتصاد ایران شد. بی‌میلی مقامات ایرانی به کار با شعب خارجی شرکت‌های آمریکایی نیز که در برجام پیش‌بینی شده بود، مزید بر علت شد. خروج ترامپ از برجام نیز ربطی به محتوای برجام نداشت، بلکه ناشی از بوالهوس‌های این استثنائی‌ترین رئیس‌جمهور تاریخ آمریکا بود که از ۱۹ توافق و نهاد بین‌المللی دیگر هم خارج شده بود.

۲- در شرایطی که به نظر می‌رسد احیای برجام دیگر به سه دلیل، مطلوب چهار کشور غربی نیست، طرح چنین مطالبه‌ای می‌تواند ایران را در موضعی قوی و غرب را در موقعیتی دشوار قرار دهد: اولاً اتهاماتی که غرب علیه ایران درباره حمایت نظامی از روسیه در جنگ اوکراین و حمایت از حماس در جنگ غزه و درباره مسائل داخلی ایران مطرح کرده، یکی از موانع اصلی در برابر غرب برای احیای برجام است. اکنون چهار دولت غربی مشکل می‌توانند این اتهاماتی را که مطرح کرده‌اند، نادیده گرفته و وارد مذاکراتی با ایران شوند که نهایت آن رفع بخش عمده تحریم‌ها علیه ایران خواهد بود. اگر این دولت‌ها هم بپذیرند، سیاست داخلی آنها مشکل ایجاد خواهد کرد. ایران باید از گره‌زدن رفع تحریم‌ها به منازعات ژئوپلیتیک که به ضرر ایران است، احتراز کند. ثانیاً احیای برجام به‌وضوح به سود ایران خواهد بود. ایران در شش سال گذشته دانش فنی و تکنولوژی هسته‌ای خود را توسعه داده و در صورت احیای برجام تنها بخشی از محصولات این توسعه را باید کنار بگذارد. در این صورت استفاده از «مکانیسم ماشه» برای اعاده قطع‌نامه‌ها علیه ایران برای همیشه منتفی و برنامه هسته‌ای ایران در مهر ۱۴۰۴ از دستور کار شورای امنیت خارج خواهد شد. ثالثاً با توجه به پیشرفت‌های هسته‌ای ایران، اصل مبنایی آمریکا در مذاکرات ۹۴ مینی بر تعیین دست‌کم یک سال زمان گریز هسته‌ای برای ایران عملاً غیرممکن شده و آمریکا به این دلیل در موقعیت دشواری برای پذیرش احیای برجام قرار دارد.

۳- موضع ایران باید تأکید بر ادامه مذاکراتی باشد که از بهار ۲۰۰۰ برای احیای برجام شروع شد. البته غرب خواستار تغییر محتوای برجام، از جمله تغییر برخی سرسیدها و برخی مفاد متن خواهد شد.

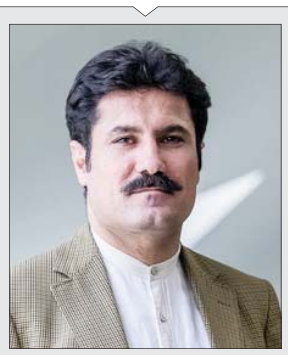
سه شنبه ۶ شهریور ۱۴۰۳
۲۲ صفر ۱۴۴۶
۲۷ آگوست ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۱۳
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

با صدور حکمی از سوی رئیس‌جمهور صورت گرفت

انتصاب حسین‌زاده
به سمت معاون توسعه
روستایی و مناطق محروم کشور

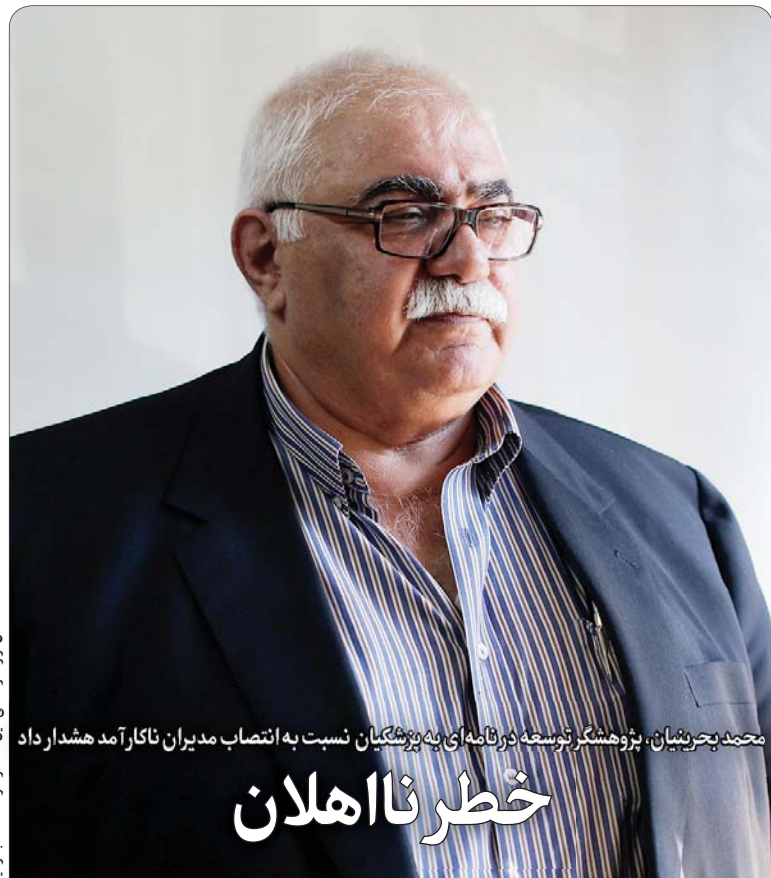

در «شرق» امروز می‌خوانید: پزشکیان: هرکس در هر جایگاهی در برابر مسئولیتش پاسخ‌گو باشد • بازی اصولگرایان با کارت وفاق ملی • جامعه پزشکی علیه علیرضا دبیر

نخست‌وزیر قطر در اوج تنش‌های منطقه‌ای به عنوان نخستین میهمان پزشکیان به تهران آمد

آغاز دیپلماسی چهاردهم

گزارش تیریکرا در صفحه ۲ بخوانید

عکس: ژوزه رستمی/این نامه را در صفحه ۴ بخوانید

خطر نااهلان

محمد بحرینیان، پژوهشگر توسعه در نامه‌ای به پزشکیان نسبت به انتصاب مدیران ناآرام‌آمد هشدار داد

در گفت‌وگو با مهدی فیروزان با شیلی، ملاط، وکیل لبنانی، شرایط منطقه واکاوی شد

خاورمیانه پس از پزشکیان

این گفت‌وگو را در صفحه ۵ بخوانید

یادداشت

«پیشرفت» به جای «توسعه» چرا؟

حسین چگوق
کارشناس اقتصادی

درست در زمانی که رئیس‌جمهور برگزیده برای اولین بار در تاریخ بعد از انقلاب، برنامه خود را اجرای یک سند قانونی یعنی برنامه هفتم، قرار داده و از دادن برنامه خاص و متداول خودداری کرده، آن سند قانونی دچار تغییر عنوانی تاریخی شده و از «توسعه»

به «پیشرفت» تغییر نام داده است. در اهمیت این تغییر عنوان که به نظر می‌رسد بیانگر میل به تغییری گفتمانی در فرایند سیاست‌گذاری‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور است و بعضاً از هم‌اکنون نشانه‌هایی از آن را می‌توان دید، لازم است به نکاتی اشاره شود:

۱- اقتصاد ایران، بنا به دلایلی درست یا غلط، اقتصادی برنامه‌ای است. قبل از انقلاب پنج برنامه «عمرانی» از سال ۱۳۲۸ تدوین شد و اجرا شد و البته برنامه ششمی نیز تدوین شده و به سبب انقلاب اجرا نشد (برنامه‌ای که هدف از آن رسیدن به «تمدن بزرگ» و هم‌تراز شدن با کشورهای فرانسه، انگلیس و ایتالیا به لحاظ سطح پیشرفت صنعتی و رفاه اجتماعی تا سال ۲۰۰۰ میلادی ۱۳۸۰ خورشیدی بود). پس از انقلاب و پایان جنگ و از سال ۱۳۶۸ شش برنامه «توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی» تدوین و اجرا شد. برنامه هفتم که امسال، سال شروع آن است به جای «توسعه»، پسوند «پیشرفت» گرفت. قبل از آن در سال ۱۴۰۰ نیز «الگوی اسلامی» ایرانی پیشرفت» تدوین شد که در ادامه سند چشم‌انداز ۱۴۰۴

قرار دارد و مقرر است ایران را با گذار از مراحل پنج‌گانه (انقلاب اسلامی، حکومت اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن اسلامی) در سال ۱۴۴۴، به کشوری پیشرفته و «در میان پنج کشور پیشرفته جهان در تولید اندیشه، علم و فناوری» جای دهد. تغییر

پسوند «عمرانی» به «توسعه» در برنامه‌های پس از انقلاب و سپس پسوند «پیشرفت» در برنامه هفتم را شاید بتوان این‌گونه تحلیل کرد که اگر «برنامه‌های عمرانی» در جهت آرمان ترقی و تداوم مدرنیزاسیونی بود که از ابتدای قرن و پس از توقف مشروطه در ایستگاه ساخت دولت مطلقه و ایجاد برخی مبانی اقتصاد مدرن در کنار ایجاد انحصار و... شکل گرفت، پسوند «توسعه» بیانگر خواست تحولی کیفی و نه فقط کمی در زندگی انسان ایرانی بود، چراکه اگر رشد صرفاً افزایش عددی تولید و گستره توزیع و... است، «توسعه» تحولی کیفی و فراروی از ساختار موجود و تغییر ارزش‌ها و الگوهای زندگی فردی و اجتماعی است. در این نگرش به توسعه، «پیشرفت» صرفاً افزایش کمی به‌اضافه حد نامحسوسی از ارتقای کیفی اما در همان ساختار موجود است. این تعریف مثبت و متعالی از «توسعه» و تحفیف «پیشرفت» در برداشتی دیگر اما پذیرفته‌شده و مقبول نیست، بلکه «توسعه» امری مضموم و بیانگر غرب‌زدگی و ضدیت با ارزش‌های دینی و ملی و... قلمداد می‌شود.

برگزیده‌ها

گفت‌وگو با احمد غلامی با حسن قاضی‌مرادی درباره جایگاه ملک‌خان در تاریخ روشنفکری ایران

چهره ژانوسی ملک‌خان

ارزیابی محسن بهرام‌غفاری، از مصوبه جلوگیری از ساخت استخر در منازل

مقررات اشتباهی

خصوصی‌سازی بهمن موتور را از زیان‌دهی نجات داد

نگاه

دولت چهاردهم و ضرورت تحول در آموزش و پرورش

یادداشتی از غلامرضا کریمی

درباره کتاب رازها و دروغ‌ها

در جشنواره کن

یادداشتی از مریم رحمانیان

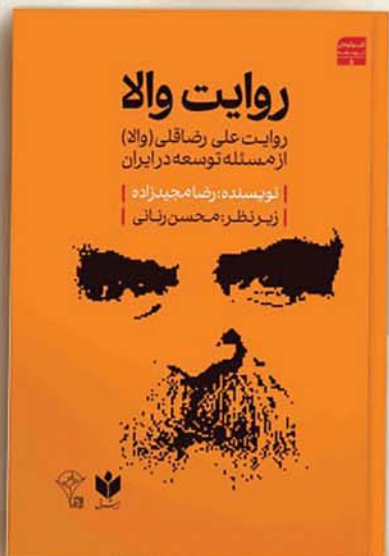
بیش فکری توسعه، کتاب شرق و خانه اندیشمندان علوم انسانی برگزار می‌کنند:

مراسم رونمایی و جشن امضای کتاب

روایت علی رضاقلی (والا)

سه شنبه ششم شهریور ۱۴۰۳
ساعت ۱۷ تا ۱۹

روایت علی رضاقلی (والا) از مسئله توسعه در ایران

سخنرانان:

رضامجیدزاده (نویسنده روایت) / دکتر فرشاد مومنی

مهندس سید محمد بهشتی / دکتر رسول رئیس جعفری

دکتر محسن رنانی

مکان: خیابان نجات الهی، جنب خیابان ورشو، خانه اندیشمندان علوم انسانی، سالن فردوسی

اندیشمند گرامی

جناب آقای محسن رنانی

مصیبت وارده را به شما و خانواده محترمان تسلیت عرض می‌کنیم. از خداوند سبحان برای آن مرحوم رحمت واسعه و برای شما و سایر بازماندگان صبر و شکیبایی خواهیم.

مهدی رحمانیان، حجت میرزایی، فیاض زاهد، علی دهقان

شهاب الدین طباطبایی، علیرضا غریب دوست

ادامه در صفحه ۸